

Prof. JOSIP ZEC

Poslije teške bolesti 13. X 1960. g. preminuo je u Splitu u 65-oj godini života prof. Josip Zec, viši naučni suradnik Instituta za jadranske kulture u Splitu.

Josip Zec se rodio 13. I 1895. u Glavotoku na otoku Krku. Gimnaziju je završio u Senju, a Više učilište za vinogradarstvo i voćarstvo u Klosterneuburgu kod Beča.

Poslije kratkog službovanja na vlastelinstvu Odel-schalhi-a 1921. stupio je u državnu službu kao referent za voćarstvo kod Pokrajinske vlade za Dalmaciju u Splitu, a zatim kao kotarski poljoprivredni referent na otoku Hvaru i Korčuli, gdje je službovao do 1938. g. Tada je bio premješten u Split, kao referent za voćarstvo Primorske banovine, i na toj dužnosti ostaje do 1941. god. kada je bio postavljen za direktora Poljoprivredne pokusne i kontrolne stanice u Splitu. Od 1945. do 1957. radi u Institutu za jadranske kulture u svojstvu upravitelja Stanice za maslinarstvo i voćarstvo u Kaštel Starome.

Josip Zec nesumljivo spada među najistaknutije poljoprivredne stručnjake, koji su za posljednja četiri decenija djelovali u Dalmaciji i koji su ostavili duboki trag u poljoprivredi ovog područja.

Dosta je navesti samo nekoliko problema, koje je obrađivao, da bi se dobila predodžba o opsegu njegova rada i uspjesima koje je postigao kao kotarski agronom eksperimentator, profesor, naučni radnik i autor mnogih popularnih, stručnih i naučnih radova.

Još dok je službovao na Korčuli kao poljoprivredni referent, pored ostalih poslova, intenzivno se bavio proučavanjem metoda pomlađivanja starih nasada maslina i rješenjem toga problema znatno je pridonio osjetnom povećanju prinosa maslina.

Profesor Zec je prvi proučio i obradio do tada malo poznate i slabo proširene sorte maslina Lastovku i Levantiku, koje se ističu velikom i redovitom rodnosću. Ove sorte čine danas osnovu kod podizanja intenzivnih nasada maslina, kao i kod regeneracije starih maslinika.

Proučavanjem autohtonih badema i njihovom selekcijom izdvojio je i determinirao nekoliko sorata badema, kao što su Čarski kasni i Knez Černomir, od kojih se ova posljednja može ubrojiti među najkvalitetnije bademe na svijetu. Ove sorte, koje su prije rata bile gotovo nepoznate, danas predstavljaju osnovu sortimenta svih plantaža badema na kršu.

Isto tako je izradio poznatu pomološku klasifikaciju badema, koja se zasniva na osobinama i korelaciji ljuske i jezgre, a koja ima svoju praktičnu vrijednost, jer su posebno obrađene one sorte koje imaju dobar plasman na svjetskom tržištu.

Svojim velikim teoretskim znanjem, velikim praktičnim iskustvom i razvijanom intuicijom za proučavanje, posmatranje i zaključivanje mnogo je pridonio, da je naučno-istraživački rad u Dalmaciji poslije Oslobođenja bio postavljen na solidne osnove.

Osobito su značajna njegova istraživanja u bolesti maslinarstva, koja su našla punu primjenu i afirmaciju u našoj praksi.

Među mnogim problemima, koje prof. Zec obrađuje poslije rata, naročito su značajni njegovi origi-

nalni radovi na poboljšanju proizvodnje sadnica maslina i novi sistemi uzgoja maslina.

Za potrebe rasadničke proizvodnje maslina selekcionirao je nekoliko tipova oleastera kao podloge koje odgovaraju različitim tipovima tla. Klasični način proizvodnje sadnica maslina bio je spor i skup, pa je Zec na osnovu izučavanja biologije maslina pronašao mnogo bolji i ekonomičniji način proizvodnje sadnica generativnim i vegetativnim putem, koji se danas općenito primjenjuje u rasadničkoj proizvodnji.

Posebne zasluge pripadaju prof. Zecu za proučavanje i pronalaženje novih sistema uzgoja maslina, među kojima se osobito ističe uzgoj maslina u obliku grma.

Taj sistem se zasniva na agrobiološkim osobinama masline, koja je po svojoj prirodi grm i ne podnosi jaku rezidbu. Za postizavanje brže i veće rodnosti potrebna je veća gustoća sklopa, stvaranje što veće lisne površine i visoka agrotehnika. Na taj način se ubrzava plodonošenje za nekoliko godina, znatno se povećavaju prinosi, a smanjuje alternativnost roda.

Svi ti rezultati su tim vrijedniji, jer su postignuti u našoj zemlji još pred nekoliko godina, dok su u Francuskoj tek nedavno došli do istih zaključaka.

U cilju što pravilnijeg usmjeravanja proizvodnje maslina Zec je na osnovu svestranog studija izvršio rajonizaciju maslinarstva za jadranski rajon, koji je podijelio na 11 podrajona i za svaki odredio sortiment.

Vrijedno je napomenuti njegov rad na izučavanju korjenova sistema badema i badema kao podloge za razne tipove na kršu.

Za praksu je također važan rad Zeca na selekciji maraske, jer je tim putem dobio tip dugoljaste maraske, koja može da se uvrsti u sortiment pored već dosada najviše proširene poljičke maraske.

Zadnji godina svoje aktivne službe mnogo se bavio problemima prerade maslina, koji su postali veoma aktuelni zbog modernizacije uljarstva, koja se je kod nas počela provoditi.

Kao svaki stručnjak natprosječnih sposobnosti, tako je i prof. Zec bio odbaren i drugim kvalitetama koje upotpunjuju njegovu ličnost.

Tako se je, još kao mladi stručnjak, specijalizirao i položio specijalni ispit iz vrtne arhitekture, koja je u neku ruku bila njegova pasija. On je projektirao čitav niz poznatih parkova i ukrasnih nasada u Dalmaciji i Crnogorskom primorju i mnogo pridonio osposobljavanju kadrova u toj disciplini.

Prof. Zec je posjedovao veliko znanje iz botanike, fitocenologije i agroekologije, pa je o tome napisao nekoliko vrlo vrijednih radova.

Isticao se i kao veoma vrstan predavač i profesor na Srednjoj poljoprivrednoj školi, a isto tako kao plodan autor mnogih stručnih i naučnih radova.

Vitalna snaga njegova temperamenta i neobična energija bile su markantne osobine, koje su prožimale svaki njegov rad i akciju sve do posljednjeg časa. Upravo zadnjih mjeseci, kao da je predosjećao da mu se bliži kraj, žurio je da dovrši svoje životno djelo »Maslinarstvo« na kome je radio dugi niz godina.

Zbog toga njegova smrt znači veliki gubitak za našu agronomsku struku i nauku, jer je preminuli Josip Zec mogao još mnogo da kaže i napiše i da znatno doprinese rješavanju mnogih aktuelnih poljoprivrednih problema.

Neka je trajna uspomena na prof. Zeca!

Ing TAMBAČA ANDRIJA